

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศจะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด หรือมีอัตราการพัฒนาเร็วแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร โดยมีการศึกษาเป็นพื้นฐานแห่งคุณภาพ รัฐก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวทางของการจัดการศึกษา ที่จะเร่งรัดพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทในความรับผิดชอบ ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของประเทศและสนองความต้องการพื้นฐานของสังคม โดยจะมุ่งให้การศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพของคนมากกว่าสร้างกำลังคนแต่เพียงอย่างเดียว (ชำนาญ นิสารัตน์ 2518:33)และการศึกษาที่พึงประสงค์นั้น จะต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ ทักษะให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม อันตนมีส่วนร่วมอยู่ แล้วนำความรู้ความเข้าใจมาแก้ปัญหา และเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยกลมกลืนกับธรรมชาติ (คณะกรรมการ วางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา 2518 : 1)

การศึกษาเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ ความคิด และทัศนคติดังกล่าวมานั้น ถ้าจะกล่าวให้แคบลงมาอีกก็คือ การจัดการเรียนการสอนนั่นเอง และการจัดการเรียนการสอนนี้จะประสบผลสำเร็จอย่างไรนั้น ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งหลายของกระบวนการเรียนการสอน อันได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา และสื่อการสอน

เมื่อกล่าวถึงสื่อการสอน หรืออุปกรณ์การสอน บุคคลส่วนใหญ่จะนึกถึงวัสดุอุปกรณ์ราคาแพง ๆ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เทปบันทึกเสียง ซึ่งทำให้เกิดความท้อถอย และเห็นว่าสื่อการสอนนั้นเป็นเรื่องสิ้นเปลือง แต่แท้จริงแล้ว สื่อการสอนไม่ได้หมายถึงอุปกรณ์ราคาแพงอย่างเดียว หากประกอบด้วยหลายอย่างดังเช่นที่ เกอร์ลาชและอีลาย (Gerlach and Ely 1971 : 282) ให้คำจำกัดความของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอนคือบุคคล วัสดุ เหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ครู หนังสือ

และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จัดเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น นอกจากนี้ ชอร์ส (Shores 1960:1) ได้ให้ความเห็นว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือช่วยสื่อความหมาย จัดขึ้นโดยครูและนักเรียน เพื่อเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการสอนทุกชนิด จัดเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ แผนที่ ของจริง และทรัพยากรจากแหล่งชุมชน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521:90) ได้กล่าวถึงสื่อการสอนและความสำคัญพอสรุปได้ว่า สื่อการสอนนั้น หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการประกอบการสอน เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายที่ผู้สอนจะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการศึกษา ระดับสูงในส่วนภูมิภาค ภาคเหนือ ก็ได้เห็นความสำคัญของสื่อการสอนและพยายามที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริการและการใช้สื่อการสอนให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามในลักษณะของการให้บริการทางสื่อการสอนนี้ในระยะเริ่มแรกก็ยังมีปัญหาอยู่บ้าง

ในการศึกษาถึงปัญหาการให้บริการสื่อการสอนนี้ วิเชียร นิตยะกุล (2513:3) พบว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีสื่อการสอนอยู่กระจัดกระจายตามคณะต่าง ๆ โดยไม่มีหน่วยงานหรือส่วนราชการใดรับผิดชอบโดยตรงในการที่จะรวบรวมดำเนินการเกี่ยวกับสื่อการสอน เหล่านี้ให้เป็นระบบและระเบียบเพื่อให้บริการต่อคณาจารย์ นักศึกษา และข้าราชการ ในมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ สภาพการณ์ในขณะนั้นคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยต่างก็ดำเนินการจัดการใช้และบริการสื่อการสอนของตนเองเป็นอิสระ บางคณะก็ไม่มีการใช้สื่อการสอนเลยก็มี เว้นแต่คณะแพทยศาสตร์เท่านั้นที่มีหน่วยโสตทัศนศึกษา และให้บริการแก่คณะ ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ แม้ว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในขณะนั้นจะมีแผนกโสตทัศนศึกษา ซึ่งสังกัดกองห้องสมุดก็ตาม แต่หน้าที่และการบริการมีไว้เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ถ่ายรูป และถ่ายทำภาพยนตร์ กิจกรรมของมหาวิทยาลัยเท่านั้น มิได้นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนของคณะต่าง ๆ แต่อย่างใด นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีส่วนราชการที่รับผิดชอบดำเนินการด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะเพื่อเป็นศูนย์กลางบริการสื่อการสอนให้แก่ทุกคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กำลังพัฒนาให้มีการดำเนินงาน เพื่อสนองตอบ วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งคณะต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ครอบคลุมสาขา ในด้านการให้บริการทางด้านสื่อการสอนก็มีการขยายหน่วยงานให้มีการดำเนินงานกว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น จากกองห้องสมุดเป็นสำนักหอสมุด นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2525 ยังได้มีการจัดตั้งหน่วยงานสำคัญเพิ่มขึ้นอีกนั่นคือ แผนกโสตทัศนศึกษากลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การขยายตัวของหน่วยงานและการให้บริการสื่อการสอนดังกล่าว จึงเป็น มูลเหตุที่น่าสนใจประการหนึ่งในการที่จะศึกษาความต้องการและปัญหา การใช้สื่อการสอนของ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการปรับปรุงการให้บริการ สื่อการสอนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเพื่อเป็นแนวทางที่จะศึกษาเกี่ยวกับ เทคโนโลยีการ ศึกษาในมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการและปัญหาการใช้สื่อการสอนของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คณาจารย์ประจำของแต่ละคณะ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2528 รวม 12 คณะ ทั้งนี้ไม่รวม คณาจารย์ประจำในคณะบัณฑิตวิทยาลัย สถาบัน หรือโครงการอื่น โดยจำแนกคณาจารย์ดังกล่าว เป็น 3 สาขาวิชา คือ

1.1 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ก. คณะ เทคนิคการแพทย์

ข. คณะ ทันตแพทยศาสตร์

ค. คณะ พยาบาลศาสตร์

ง. คณะ แพทยศาสตร์

จ. คณะ เภสัชศาสตร์

1.2 สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

- ก. คณะเกษตรศาสตร์
- ข. คณะวิทยาศาสตร์
- ค. คณะวิศวกรรมศาสตร์

1.3 สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

- ก. คณะมนุษยศาสตร์
- ข. คณะศึกษาศาสตร์
- ค. คณะสังคมศาสตร์
- ง. คณะจิตรศิลป์

2. สื่อการสอนในการสำรวจครั้งนี้ หมายถึง เฉพาะวัสดุ และอุปกรณ์ ที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการให้บริการสื่อการสอนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อเป็นแนวทางที่จะศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาในมหาวิทยาลัย และสถาบันอื่น ๆ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความต้องการ หมายถึง ความต้องการในการใช้สื่อการสอนของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่คาดหวังจะได้รับ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพการใช้จริงในปัจจุบัน

ปัญหา หมายถึง ปัญหาของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีต่อสื่อการสอนในด้านการผลิต การบริการ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และปัญหาในการใช้สื่อการสอนที่คณาจารย์ประสบอยู่

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ และอุปกรณ์เท่านั้น ซึ่งคุณจารย์นำมาประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการสอนนี้อาจเรียกอย่างอื่นได้ เช่น สื่อการศึกษา

คณาจารย์ หมายถึง อาจารย์ที่ทำการสอนอยู่ในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ทั้ง 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย